

Janusz Ostrowski^{1, 2}, Jan Kurkus^{2, 3}, Bolesław Rutkowski^{2, 4}

¹Zakład Historii Medycyny, Centrum Medyczne Kształcenia Podyplomowego, Warszawa

²Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego

³Klinika Nefrologii, Uniwersytet w Lund, Szwecja

⁴Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych, Gdański Uniwersytet Medyczny

Zasłużeni dla polskiej nefrologii. Część I — dr n. med. Zbigniew Fałda

Meritorious to Polish nephrology. Part I — Zbigniew Fałda, MD PhD

Artykuł jest tłumaczeniem pracy:

Ostrowski J., Jan Kurkus J., Bolesław Rutkowski B. Meritorious to Polish nephrology. Part I — Zbigniew Fałda, MD PhD. Renal Disease and Transplantation Forum 2021; 2. DOI: 10.5603/RDTF.2021.0013.

Należy cytować wersję pierwotną

Abstract

It is over eight years now that “Forum Nefrologiczne” has been filling some of its columns with the depictions of the figures of honorary members of the Polish Society of Nephrology. Having published 33 biographies to date, the Authors wish to launch a new series presenting those who have received the title of the “meritorious to Polish nephrology”. We begin with dr. Zbigniew Fałda, who sadly passed away earlier this year. One of the pioneers of dialysis treatment in Poland, dr. Fałda was a member of the Warsaw-based team taking initial steps into the field of haemodialysis in 1959, as the second one in the country. His merits for the development of Polish nephrology, notably dialysis treatment, are unique and well-known

to more mature nephrologists, yet may be completely unknown to the younger generation of doctors. This is especially true about the first 20 years of the development of dialysis treatment in Poland. His career, although it coincided with the historically difficult moments for the country and the nation, was abundant with fascinating and important moments that, we feel, are worth bringing to light. The most prominent of those moments must be his participation and input into the development of haemodialysis and peritoneal dialysis, along with their modalities, in Poland based on solid training foundation received in world’s leading centres like Lund, Sweden or Seattle, USA.

Forum Nefrol Edu 2021, vol 1, no 2, 118–124

Key words: history of nephrology, Polish Society of Nephrology, meritorious to Polish nephrology

Autorzy opracowania od 2013 roku publikują w „Forum Nefrologicznym” życiorysy honorowych członków Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego (PTN). Dotychczas ukazały się 33 biografie, a pierwszą z nich była praca dotycząca pierwszego prezesa PTN, prof. Tadeusza Orłowskiego [1]. W statucie PTN, założonego w 1983 roku w Bydgoszczy, w paragrafie 19 zapisano, że Towarzystwo ma prawo nadawać także tytuł „zasłużony dla polskiej ne-

frologii”. Tytuł ten może być nadawany przez Zarząd Główny PTN na wniosek Zarządu Oddziału osobom szczególnie zasłużonym dla nefrologii lub Towarzystwa, które otrzymują stosowny certyfikat. Wśród tych, którzy otrzymali ten zaszczytny tytuł, jest wiele osób, które wniosły rzeczywiście znaczący wkład w rozwój dializoterapii, a z różnych przyczyn są mniej znane ogółowi naszej społeczności nefrologicznej. Stąd pomysł, aby rozpocząć, wzorem serii

Adres do korespondencji:

dr hab. Janusz Ostrowski, prof. CMKP
Zakład Historii Medycyny
Centrum Medyczne Kształcenia
Podyplomowego
ul. Kleczewska 61/63, 01–826 Warszawa
tel.: 22 560 11 53
e-mail: janusz.ostrowski@cmkp.edu.pl

Rycina 1. Doktor nauk medycznych Zbigniew Fałda, 1965 (dzięki uprzejmości Pani Magdaleny Fałdy-Binkiewicz)

Rycina 2. Doktor Zbigniew Fałda podczas demonstrowania aparatu Alwalla w czasie otwarcia ośrodka dializ w Warszawie w styczniu 1959 roku (ze zbiorów Janusza Ostrowskiego)

poświęconej członkom honorowym PTN, publikację cyklu prac dotyczących „zasłużonych dla polskiej nefrologii”.

Jednym z nich jest dr n. med. Zbigniew Fałda, który w styczniu 1959 roku współuczestniczył w przeprowadzeniu pierwszej hemodializy w I Klinice Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Warszawie, kierowanej wówczas przez prof. Andrzeja Biernackiego. Na wieść o śmierci dr. Zbigniewa Fałdy wybitny polski nefrolog prof. Zbylut Twardowski napisał: „Jego [Zbigniewa Fałdy] wpływ na postęp w dializoterapii był niesłychany”. Autorzy niniejszego opracowania podzielają ten punkt widzenia i rozpoczynają publikację kolejnego cyklu poświęconego osobom, które miały duży wkład w rozwój nefrologii i leczenia nerkozaścępczego w Polsce, właśnie od postaci dr. n. med. Zbigniewa Fałdy.

Zbigniew Fałda urodził się 1 kwietnia 1930 roku w Warszawie. Matka Maria była nauczycielką, a ojciec Zygmunt — pracownikiem umysłowym PKP. W latach 1935–1945, obejmujących okres II wojny światowej, razem z rodziną mieszkał w Wilnie. Tam ukończył szkołę podstawową oraz jeden rok gimnazjum na tajnych kompletach. W 1945 roku rodzina została przesiedlona z Wilna do Polski. W Prudniku na Śląsku Opolskim ukończył gimnazjum, a następnie liceum i w 1949 roku uzyskał świadectwo dojrzałości. W latach 1949–1954 studiował

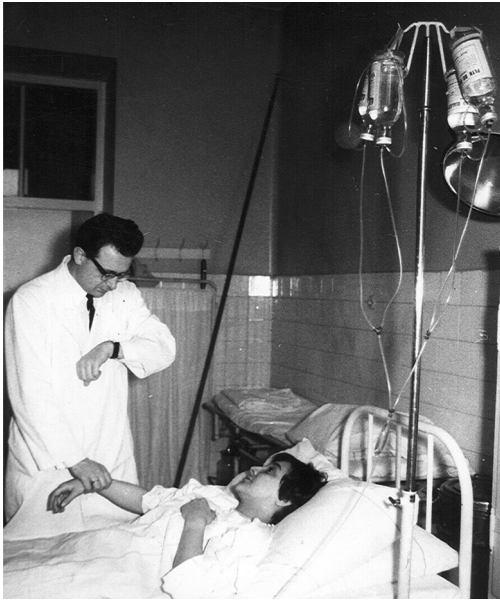
na Wydziale Lekarskim Akademii Medycznej w Warszawie. W dniu 15 listopada 1954 roku uzyskał dyplom lekarza (ryc. 1) [2].

Tuż po studiach rozpoczął pracę w I Klinice Chorób Wewnętrznych, kierowanej przez prof. Andrzeja Biernackiego, jako młodszy asystent [3]. Spędził tam 25 lat swojego zawodowego życia. W styczniu 1959 roku należał do zespołu przeprowadzającego pierwszą hemodializę w Warszawie, w drugim ośrodku dializ w kraju. Jak wiadomo, pierwszy zabieg hemodializy w Polsce miał miejsce w Poznaniu 2 miesiące wcześniej (ryc. 2) [4].

W 1960 roku uzyskał I stopień specjalizacji w dziedzinie chorób wewnętrznych. Już jako starszy asystent odbył miesięczne szkolenie na Uniwersytecie w Lund w Szwecji, w Klinice Nefrologicznej z Ośrodkiem Dializ, którą kierował jeden z pionierów dializoterapii na świecie — prof. Nils Alwall [5–7]. W 1962 roku dr Zbigniew Fałda uczestniczył w pierwszych próbach zastosowania dializy otrzewnowej w leczeniu przewlekłej niewydolności nerek (ryc. 3) [8].

W 1963 roku został konsultantem naukowym w Centralnym Ośrodku Techniki Medycznej. Pełnił tę funkcję nieprzerwanie przez 15 lat, do 1978 roku. Także w 1963 roku odbył szkolenie w Klinice Urologicznej Instytutu Medycznego w Moskwie, kierowanej przez prof. Pytla, gdzie przeprowadzano pierwsze

▶▶ Na wieść o śmierci dr. Zbigniewa Fałdy wybitny polski nefrolog prof. Zbylut Twardowski napisał: „Jego [Zbigniewa Fałdy] wpływ na postęp w dializoterapii był niesłychany”◀◀

Rycina 3. Doktor Zbigniew Fałda w czasie demonstracji leczenia dializą otrzewnową (ze zbiorów Janusza Ostrowskiego)

Rycina 4. Doktor Zbigniew Fałda przed ośrodkiem dializ w Seattle, 1965 (ze zbiorów Janusza Ostrowskiego)

Rycina 5. Ośrodek dializ w Bad Wildungen. Na zdjęciu od lewej: dr Zbigniew Fałda, dr inż. Bernard Siczek (ze zbiorów Janusza Ostrowskiego)

niewydolności nerek. W tym samym roku został adiunktem w I Klinice Chorób Wewnętrznych. W 1976 roku doktor Fałda uzyskał II stopień specjalizacji w zakresie chorób wewnętrznych. W listopadzie roku 1978 wyjechał na staż naukowy w Centrum Nefrologicznym Dolnej Saksonii w Hannoversch Münden w dawnej Republice Federalnej Niemiec (RFN), który trwał do końca stycznia 1980 roku. W tym samym roku w sierpniu osiedlił się na stałe w RFN, gdzie w 1981 roku uznano jego doktorat, a w 1984 roku uzyskał stopień specjalisty w dziedzinie nefrologii na podstawie egzaminu złożonego przed Komisją Izby Lekarskiej we Frankfurcie nad Menem. Od końca lipca do końca sierpnia 1981 roku był pracownikiem Centrum Nefrologicznego Dolnej Saksonii, od 1 września tego samego roku rozpoczął pracę w Klinice Mühlengrund w Bad Wildungen w Hesji jako zastępca kierownika Oddziału Nefrologicznego i Oddziału Dializ, a od lipca 1984 do końca 1999 roku jako jego szef (ryc. 5). W 2000 roku dr Zbigniew Fałda przeszedł na emeryturę.

W okresie pracy w I Klinice Chorób Wewnętrznych dr Zbigniew Fałda opublikował ponad 20 prac dotyczących metod leczenia nerkozastępczego w polskich czasopismach, takich jak „Polskie Archiwum Medycyny Wewnętrznej”, gdzie funkcję redaktora naczelnego sprawowali prof. Andrzej Biernacki, a następnie prof. Tadeusz Orłowski, a także „Polski

hemodializy w ówczesnym Związku Radzieckim. W 1965 roku dr Fałda wyjechał do Stanów Zjednoczonych, do Kliniki Nefrologicznej Beldinga Scribnera w Seattle (ryc. 4). Przebywał tam od czerwca do końca października 1966 roku. W tym samym roku rozpoczął współpracę z Instytutem Cybernetyki Polskiej Akademii Nauk, którego kierownikiem był prof. Tomasz Nałęcz. W 1973 roku obronił doktorat na swojej macierzystej uczelni, promotorem jego pracy był prof. Tadeusz Orłowski, a jej tytuł brzmiał *Niedokrwistość w przebiegu leczenia dializami powtarzanymi w przebiegu schyłkowej*

▶▶ W 1965 roku dr Fałda wyjechał do Stanów Zjednoczonych, do Kliniki Nefrologicznej Beldinga Scribnera w Seattle ◀◀

Tygodnik Lekarski”, „Tworzywa Sztuczne w Medycynie” czy „Nefrologia i Dializoterapia Polska”. Był też autorem broszury na temat techniki dializy otrzewnowej, która została wydana w 1969 roku [9–17]. W latach 70. XX wieku często wygłaszał wykłady na sesjach nefrologicznych Towarzystwa Internistów Polskich, Towarzystwa Internistów Czesko-słowackich, Konferencji Biocybernetyki PAN, Komisji Nefrologicznej PAN czy Kongresu *European Dialysis And Transplant Association* (EDTA) w Kopenhadze w 1975 roku, podczas którego brał udział w dyskusji panelowej. Poza Kopenhagą uczestniczył w kilku kolejnych kongresach EDTA we Florencji, Paryżu, Helsinkach, Berlinie Wschodnim, Amsterdamie i Göteborgu (ryc. 6). Istotne znaczenie miał także film dydaktyczny *O początkach dializoterapii w Polsce*, nakręcony wspólnie z Centrum Naukowym Filmów Medycznych w Warszawie w 1960 roku (ryc. 7).

Niektóre fragmenty życiorysu dr. Fałdy ze względu na ich wagę bądź innowacyjność wymagają dodatkowego podkreślenia, które ogranicza jednak objętość niniejszej publikacji.

Dzięki Komisji ds. Rozwoju Nefrologii przy Ministrze Zdrowia, kierowanej przez prof. Andrzeja Biernackiego, zakupiono dwa aparaty sztucznej nerki typu Alwalla. Zainstalowano je w dwóch ośrodkach: poznańskim i warszawskim. Aby metoda leczenia za pomocą dializy stała się bardziej dostępna dla ogółu chorych potrzebujących przewlekłego leczenia, niezbędne było dokonanie technicznych modyfikacji skomplikowanej aparatury medycznej, przede wszystkim skonstruowanie własnego modelu sztucznej przetoki tętniczo-żylniej i cewników do wlewów dożylnych, skonstruowanie własnego modelu sztucznej nerki zwojowej, wyprodukowanie polskich pomp rolkowych do krwi i heparyny oraz urządzenia do pomiaru ciśnienia i szybkości przepływu płynów w dializatorze, wyprodukowanie sztucznych nerek arkuszowych, a także konstrukcja jednorazowych cewników do dializy otrzewnowej i produkcja płynów dializacyjnych w pojemnikach dwulitrowych i wiele innych. Doktor Fałda wniósł w te działania swój istotny udział, wraz z licznym gronem inżynierów. Szczegółowo temat ten został opisany przez Doktora w pracy *Historia powstania i rozwoju Ośrodka Dializ w I Klinice Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Warszawie* [18].

Tuż po uruchomieniu Ośrodka Dializ przy I Klinice Chorób Wewnętrznych dr Fałda przebywał w ośrodku nefrologicznym na Uni-

Rycina 6. Od lewej: dr Zbigniew Fałda, prof. Belding Scribner, prof. Søren Nielsen podczas Kongresu EDTA w Göteborgu, 1989 (ze zbiorów Janusza Ostrowskiego)

ZAPRASZAMY
na projekcję
FILMU
Dr. med. Zbigniewa Fałdy
pt. „**O początkach**
Dializoterapii w Polsce”
Duża Sala Koncertowa
przed
Uroczystością Otwarcia
XVIII Konferencja
Naukowo-Szkoleniowa
Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego
Warszawa 4-6 czerwca 2009

Rycina 7. Plakat zapraszający na projekcję filmu *O początkach dializoterapii w Polsce*, Warszawa, 2009

wersytecie w Lund w Szwecji, którym kierował prof. Nils Alwall. W tamtym czasie placówka w Lund miała największe doświadczenie w prowadzeniu dializ. Wykonano już tam wtedy ponad 1000 zabiegów hemodializy. Wcześniej w tym samym ośrodku przebywał także prof. Tadeusz Orłowski, który posiadał umie-

▶▶ Tuż po uruchomieniu Ośrodka Dializ przy I Klinice Chorób Wewnętrznych dr Fałda przebywał w ośrodku nefrologicznym na Uniwersytecie w Lund w Szwecji, którym kierował prof. Nils Alwall ◀◀

Rycina 8. Doktor Zbigniew Fałda w czasie wystąpienia podczas Konferencji PTN w Poznaniu w 2008 roku (foto Janusz Ostrowski)

Rycina 9. W czasie Konferencji PTN w Warszawie w 2009 roku z córką Magdaleną (foto Janusz Ostrowski)

▶▶ Dr Fałda opiekował się Clyde'em Shieldsem, pierwszym pacjentem prof. Scribnera, u którego w marcu 1960 roku rozpoczęto stosowanie przewlekłej terapii nerkozastępczej ◀◀

jętności pozwalające mu na rozpoczęcie hemodializ w Warszawie. Po 20 latach ośrodkiem dializ w Lund kierował jeden ze współautorów niniejszego opracowania, w przeszłości współpracownik dr. Fałdy w klinice warszawskiej.

Najbardziej owocnym etapem życia dr. Fałdy wydają się pobyt i praca w Klinice Nefrologicznej Uniwersytetu Washingtona w Seattle, kierowanej przez legendarnego prof. Beldinga Scribnera. Wyjazd poprzedziła wizyta Scribnera w Polsce w 1963 roku. Warunkiem niezbędnym do podjęcia pracy w Stanach Zjednoczonych w charakterze lekarza było zdanie egzaminu „The Educational Council for Foreign Medical Graduates” w ambasa-

dzie USA w Warszawie. Mając już doświadczenie w prowadzeniu hemodializ, dr Fałda z polecenia Scribnera opiekował się Clyde'em Shieldsem, pierwszym pacjentem prof. Scribnera, u którego w marcu 1960 roku rozpoczęto stosowanie przewlekłej terapii nerkozastępczej za pomocą hemodializy [19]. W latach 1965–1966 współpracował ze słynnym dr. Henrym Tenckhoffem — leczył drugą pacjentkę Tenckhoffa za pomocą dializy otrzewnowej w warunkach domowych.

Podczas stażu naukowego w Centrum Nefrologicznym Dolnej Saksonii w Hannoversch Münden prowadził prace naukowe pod kierunkiem znanego niemieckiego badacza Eduarda Quellhorsta. Jego badania dotyczyły porównania efektów długotrwałego leczenia chorych z przewlekłą niewydolnością nerek za pomocą hemodializ i hemofiltracji na podstawie parametrów klinicznych, hemodynamicznych i metabolicznych. Były one subsydiowane przez Narodowe Instytuty Zdrowia (NIH, *National Institutes of Health*) z siedzibą w Bethesda w Stanach Zjednoczonych. Porównywał również działanie buforów węglanowego i octanowego u chorych z przewlekłą niewydolnością nerek leczonych hemodializami i hemofiltracją, a także badał stężenie aluminium w surowicy chorych z przewlekłą niewydolnością nerek leczonych hemodializami, hemofiltracją i dializami otrzewnowymi. Interesował się też leczeniem przewlekłej niewydolności nerek za pomocą nowej wówczas metody ciągłej ambulatoryjnej dializy otrzewnowej (CADO) [20].

Od czasu wyjazdu do Niemiec dr Fałda nie uczestniczył w aktywnym życiu naukowym w rodzinnym kraju. Jego wizyty w Polsce miały raczej charakter rodzinny lub towarzyski. Autorzy opracowania nawiązali kontakt mailowy z Doktorem na początku 2007 roku, przygotowując publikacje dotyczące historii dializoterapii w Polsce. Okazją do pierwszej po latach wizyty w kraju było uczestnictwo w Konferencji Naukowo-Szkoleniowej PTN w Poznaniu w 2008 roku z okazji 50-lecia wykonania pierwszej hemodializy w Polsce w Poznaniu w 1958 roku (ryc. 8). W tym czasie dr Fałda przyjął z zadowoleniem zaproszenie do pracy w Sekcji Historycznej PTN, powołanej za czasów kierowania PTN przez profesora Andrzeja Więcka. Później dr Fałda przyjechał do Polski na Konferencję Naukowo-Szkoleniową PTN odbywającą się w 2009 roku w Warszawie (ryc. 9), podczas której odbyła się promocja filmu edukacyjnego dotyczącego leczenia dializami, a w 2012 roku uczestniczył w konferencji

w Krakowie z okazji 50-lecia przeprowadzenia pierwszej hemodializy w Krakowie. W roku 2014, w czasie Krakowskich Dni Dializoterapii, dr Fałda uczestniczył w uroczystości otwarcia tego wydarzenia, a także brał czynny udział w sesji historycznej (ryc. 10). Jeden z autorów niniejszego opracowania miał także przyjemność przebywać z Doktorem w Ciechocinku, gdzie przed laty warszawska klinika profesora Biernackiego miała swoje sanatorium, w którym kontynuowano leczenie nadciśnienia tętniczego po opuszczeniu przez chorego kliniki (ryc. 11). W kolejnych latach stan zdrowia Doktora nie pozwalał mu już na aktywne uczestnictwo w konferencjach organizowanych w Polsce. Utrzymywał jednak bardzo intensywny kontakt z kolegami z pracy w Warszawie i autorami niniejszego opracowania. Bardzo to sobie ceniliśmy.

Doktor Zbigniew Fałda zmarł 17 stycznia 2021 roku w Bad Wildungen. Uroczystości pogrzebowe odbyły się — ze względu na pandemię — dwa miesiące później, 15 marca, na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie.

Jeszcze do dzisiaj wielu Jego młodszych kolegów wspomina Zbyszka, bo tak możemy powiedzieć o naszym Koledze i Przyjacielu, jako ich pierwszego nauczyciela, przewodnika po świecie sztucznej nerki i dializy otrzewnowej. Był autorytetem i wzorem właściwego stosunku do chorych. Był też doskonałym dydaktykiem, chętnie dzielił się swoją wiedzą i nowymi technicznymi rozwiązaniami własnego autorstwa, dotyczącymi hemodializy i dializy otrzewnowej, z lekarzami w ośrodkach w Polsce i poza nią, m.in. w ośrodku w Lund w Szwecji. Cechowała go powaga, ale w towarzystwie wykazywał się pogodą i humorem. Miał przyjazny stosunek do młodszych kolegów. W czasie wizyt w Polsce cieszył się z rozwoju kraju.

Odszedł Lekarz i Człowiek, Przyjaciel, który wniósł niezwykle wkład w rozwój polskiej dializoterapii na początku rozwoju tej metody leczenia w Polsce. Być może dorobek ten powinien zostać dogłębnie przeanalizowany w odrębnym, szerszym opracowaniu.

Rycina 10. Po sesji historycznej podczas Krakowskich Dni Dializoterapii w 2014 roku. Od lewej: prof. Janusz Ostrowski, prof. Zbysław Twardowski, prof. Krzysztof Marczewski, prof. Mieczysław Lao, dr Zbigniew Fałda, prof. Bolesław Rutkowski (foto Maria Ostrowska)

Rycina 11. Na dworcu w Ciechocinku. Od lewej: prof. A. Biernacki, Grażyna Bacewicz, dr Zbigniew Fałda. Początek lat 60. XX wieku (ze zbiorów Janusza Ostrowskiego)

STRESZCZENIE

Autorzy opracowania od ponad ośmiu lat publikują na łamach „Forum Nefrologicznego” życiorysy członków honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Dotychczas zaprezentowano 33 biografie. Obecnie rozpoczynamy serię publikacji poświęconych osobom, które otrzymały od PTN tytuł „zastużony dla polskiej nefrologii”. Pierwszą osobą, której sylwetka zostanie przedstawiona w ramach tego cyklu, jest zmarły w tym roku dr n. med. Zbigniew Fałda — jeden z pionierów dializoterapii w Polsce, członek zespołu rozpoczynającego leczenie za pomocą hemodializ w 1959 roku w Warszawie, w drugim ośrodku dializ w Polsce. Zastugi Doktora dla rozwoju polskiej nefrologii, zwłaszcza dializoterapii, są wyjątkowe, dobrze znane bardziej

dojrzałym nefrologom, mogą być natomiast zupełnie obce młodszemu pokoleniu polskich lekarzy tej specjalizacji. Dotyczą one w głównej mierze pierwszych 20 lat rozwoju dializoterapii w Polsce. Z tego właśnie powodu niezwykle postać Doktora Zbigniewa Fałdy, którego kariera zawodowa jako lekarza obfitowała w ciekawe i ważne wydarzenia w trudnym dla kraju czasie, jest godna przypomnienia bądź poznania. Najistotniejsze elementy tej kariery to współuczestnictwo w rozwoju hemodializy i dializy otrzewnowej w Polsce, a także szkolenie w wiodących ośrodkach dializ na świecie, w Lund w Szwecji i Seattle w Stanach Zjednoczonych.

Forum Nefrol Edu 2021, tom 1, nr 2, 118–124

Słowa kluczowe: historia nefrologii, Polskie Towarzystwo Nefrologiczne, zastużeni dla polskiej nefrologii

1. Ostrowski J., Rutkowski B. Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. Część I. Prof. dr hab. med. Tadeusz Orłowski. Forum Nefrol. 2013; 1: 71–75.
2. Fałda Z. Wspomnienia. Kronika rodziny Fałdów. Bad Wildungen 2011 (materiał niepublikowany).
3. Ostrowski J. Professor Andrzej Biernacki. Precursor of Nephrology in Poland. Arch. Hell. Med. 2020; 37 (supl. 2): 68–73.
4. Ostrowski J., Rutkowski B. Początki dializoterapii w Polsce. Via Medica, Gdańsk 2011.
5. Kurkus J. Nils Alwall — one of precursors of dialysis treatment. G. Ital. Nefrol. 2018; 35 (supl. 70): 38–43.
6. Ostrowski J. Nils Alwall and his input into development of Polish haemodialysis. G. Ital. Nefrol. 2018; 35 (supl. 70): 50–54.
7. Fałda Z. W ojczyźnie sztucznej nerki. Pol. Tyg. Lek. 1960; 10: 365–366.
8. Ostrowski J., Rutkowski B. Dzieje dializy otrzewnowej w Polsce. Via Medica, Gdańsk 2014.
9. Fałda Z., Lao M. Sztuczna nerka typu Alwalla. Pol. Arch. Med. Wewn. 1960; 5: 633–637.
10. Fałda Z., Dahlig W., Deczkowski B. Cewniki z sztucznego tworzywa do długotrwałych wlewów dożylnych. Pol. Arch. Med. Wewn. 1961; 5: 641–646.
11. Fałda Z. Hemodializa za pomocą sztucznej nerki typu Alwalla. Pol. Arch. Med. Wewn. 1963; 8: 943–947.
12. Stryjecka-Rowińska D., Fałda Z. Leczenie mocznicy dializą otrzewnej. Pol. Arch. Med. Wewn. 1963; 2: 147–154.
13. Deczkowski B., Fałda Z. Podwójna cena krwi. Polska. Czasopismo ilustrowane. 1964; 6: 4–7.
14. Fałda Z., Lao M. Modyfikacja sztucznej nerki typu zwojowego. Pol. Arch. Med. Wewn. 1966; 1: 33–37.
15. Kurkus J., Fałda Z. Efficiency of a modified coil-type artificial kidney. Pol. Med. J. 1967; 1: 37–42.
16. Luniak J., Fałda Z. Zestaw do dializy otrzewnej. Tworzywa Sztuczne w Medycynie 1967; 4: 22–25.
17. Fałda Z. Dializa otrzewnej. Farmaceutyczna Spółdzielnia Pracy INLEK, Lublin 1969.
18. Fałda Z. Historia powstania i rozwoju Ośrodka Dializ w I Klinice Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Warszawie. Nefrol. Dial. Pol. 2009; 13: 26–51.
19. Fałda Z. O początkach leczenia schyłkowej niewydolności nerek za pomocą dializ. Część III. Mój pacjent Clyde Shields. Nefrol. Dial. Pol. 2014; 3: 141–148.
20. Fałda Z. Curriculum vitae. Bad Wildungen 2007.